

aftagende Byggeri og anden Indskrænkning i indenlandsk Erhvervsvirksomhed som Følge af Mangel paa Raa- og Hjelpestoffer eller paa Grund af Transportvanskeligheder.

De nævnte Forskydninger paa Pengevæsenets Omraade har i betydelig Grad paairket Danmarks Nationalbanks Stilling. En Gennemgang af dens Status vil vise, hvorledes denne er ændret. Medens den normale Udlaansvirksomhed er blevet indskrænket til et Minimum, er to Poster blandt Aktiverne, som hidtil har spillet en underordnet Rolle — „Clearingkonti med Udlandet“ og „Forskellige Debitorer“ — blevet dominerende. De udgjorde pr. 28. Februar 1942 tilsammen 1 741 Mill. Kr. af en Balancesum paa 2 160 Mill. Kr.

De Penge, de private Banker har faaet Raadighed over ved Opgang i Indskud og Nedgang i Udlaan, er i et vist Omfang anvendt til Indkøb af Værdipapirer; men Hovedmassen af Pengene er gaaet tilbage til Danmarks Nationalbank som Indskud paa Folio. Blandt Danmarks Nationalbanks Passiver er Indskud paa Folio nu den største Post.

Seddelomløbet, der siden Udgangen af 1938 næsten er fordoblet, var den 28. Februar 1942 naaet op paa 802 Mill. Kr. En Del af denne Stigning skyldes formentlig, at der holdes store kontante Reserver hos Erhvervsvirksomheder og hos private. Ved Bedømmelsen af Danmarks Nationalbanks Stilling maa det erindres, at dens Anfordringsforpligtelser paa Foliokonto i Virkeligheden maa sidestilles med Seddelomløbet. Det er saaledes de samlede Anfordringsforpligtelser — Seddelomløb og Folio —, der er afgørende for Danmarks Nationalbanks Stilling, og disse var den 28. Februar 1942 naaet op paa 1 732 Mill. Kr.

De nævnte Tal fra Danmarks Nationalbanks Balance er af en for Danmarks Forhold ekstraordinær Størrelse, og dette kommer især frem, naar man sammenholder dem med de Summer, der normalt opereres med paa Pengemarkedet og Kapitalmarkedet her i Landet. Hertil kommer, at disse Tal ikke repræsenterer et endeligt Resultat, men betegner et Punkt i en Udvikling, hvor man maa være forberedt paa en yderligere Vækst i Tallene. Det er dette Forhold i Forbindelse med den forøgede Pengerigelighed hos de private Banker, som har været bestemmende for Danmarks Nationalbanks Overvejelser i den senere Tid.

De Penge, der sættes i Omløb fra Danmarks Nationalbank, følger for største Delen samme Baner, og over de private Banker gaar en meget betydelig Del tilbage til Danmarks Nationalbank. Dette Kredsløb har kunnet føre til den Opfattelse, at det, der foregaar inden for det danske Pengevæsen, egentlig ikke skulde være særlig farligt, men bortset fra, at det er i høj Grad betænkeligt, at de Pengemidler, der er i Bevægelse eller kan bringes i Bevægelse, har faaet et saa usædvanligt Omfang, maa det erkendes, at de ledige Penge paa forskellig Maade vil kunne bringe Pengevæsenets Stabilitet i Fare, og dette gælder ikke alene paa langt Sigt, men ogsaa øjeblikkeligt.

Manglen paa Raa- og Hjelpestoffer og Transportvanskelighederne sætter snævre Grænser for den økonomiske Virksomhed, og det er derfor under de nuværende Forhold ikke muligt at anbringe de ledige Penge paa normal Maade. Det er derfor umuligt for de private Banker at gøre den store ledige Pengekapital frugtbringende. Allerede nu er det saaledes, at den enten slet ikke forrentes eller kun erholder en ganske beskedne Rente, og denne Bevægelse henimod Bortfald af Renten paa korte Penge maa paaregnes at ville blive fortsat, medmindre der træffes særlige Foranstaltninger derimod. Naar den ledige Pengekapital afkaster mindre og mindre Indtægt, vil der opstaa en Fare for en unormal Anvendelse af Kapitalen i Spekulationsøjemed og for fejlagtige Investeringer.

Der maa endvidere regnes med Muligheden for Anbringelse af de ledige Penge i forhaandenværende Kapitalgenstande. Der er allerede adskillige Vidnesbyrd om Forsøg paa at gøre dem frugtbringende paa denne Maade. Det gælder om enhver Anvendelse af de ledige Penge i Øjeblikket, at den driver Priserne i Vejret. Den forhaandenværende Prisstigningstendens over for Raa- og Hjelpestoffer samt Forbrugsvarer skærpes i Kraft af Misforholdet mellem Mængden af udbudte Varer og Mængden af Penge, der efterspørger dem, og ved en Konkurrence om Anbringelse af de ledige Penge i faste Ejendomme og andre Formueobjekter drives Priserne paa disse Kapitalgenstande i Vejret. Det er skadeligt, naar Prisstigningstendenserne fremmes, men det er endnu farligere for det økonomiske Liv, naar Prisen paa Pro-